

De professional spreekt

Aanvoelen hoe je omgaat met deze families

— De gemeente Tilburg zet speciale gezinscoaches in om bij criminele families de overdracht van delinquent gedrag op de volgende generatie te stoppen. Met een slimme mix van repressie en preventie proberen de coaches het leven van de onderwereld naar de bovenwereld te verleggen.

Tilburg kent een paar wijken waar criminele familienetwerken geconcentreerd zijn. Een van die wijken is Groenewoud, geïsoleerd gelegen tussen de Ringbaan, de wegen A58/65, bedrijventerrein Stappegoor en 30 hectare Leijpark. Wie er niets te zoeken heeft, komt er niet. De grote sociale cohesie die heerst in de wijk heeft hier een nare bijmaak. Want in Groenewoud wonen veel criminele families, waar de georganiseerde misdaad van ouder op kind wordt overgedragen. In de buurt heersen alternatieve normen, waarden en hiërarchie. Zaken worden onderling geregeld, inmenging van buitenaf wordt niet gewaardeerd. Telgen trouwen veelal een criminele partner, niet zelden afkomstig uit dezelfde wijk. Naast Groenewoud zijn er in Tilburg-Noord, Tilburg-West en op een aantal woonwagenlocaties bepaalde families crimineel actief.

Zeventien families

Buiten dat opgroeien in een crimineel milieu de kans op het overnemen van crimineel gedrag vergroot, kan het voor een onveilige jeugd zorgen. Huiselijk geweld komt in deze families vaker voor en de dreiging van politie-invallen en geweld zorgen voor trauma's en daadwerkelijk gevaarlijke situaties. Genoeg reden voor de gemeente om in 2020 de pilot 'Integrale familieaanpak Tilburg' te starten. Nu, twee jaar later, nemen in Tilburg zeventien families deel aan de pilot en zijn er drie coaches actief. Allemaal hebben de coaches een hulpverlenersachtergrond.

'Het zijn vaak de wat onorthodoxe types die aan de slag gaan als gezinscoach', aldus Iris Hoedemaekers, coördinator Integrale Familieaanpak

'Het zijn vaak de wat onorthodoxe types die aan de slag gaan als gezinscoach'

bij de gemeente Tilburg. Samen met Tijmen Leijen, coördinator Ondermijning, stuurt ze de pilot aan. Een van de succesfactoren van de aanpak, leggen ze uit, is dat de coaches laagdrempelig en toegankelijk zijn. Dat vraagt wel wat van hen. Tijmen: 'Je moet als gezinscoach de juiste mix van eigenschappen hebben. Transparant zijn, het goede in mensen kunnen blijven zien en een lange adem hebben.' Maar ook aanvoelen hoe je omgaat met deze families. Iris: 'Dat houdt soms ook in dat je tegen een zware crimineel durft te zeggen: nu hou je op met je flauwekul, anders doe ik niks meer voor je. Het zijn hulpverleners van een bepaalde bloedgroep die hiervoor geknipt zijn. Coaches zitten bij de families aan de keukentafel en zijn 24/7 bereikbaar. Ze helpen met het leggen van een vloertje als dat nodig is, maar ontvlechten ook de wirwar aan verzekeringen en schulden die er soms zijn. Ze kijken wat de kinderen nodig hebben aan specialistische hulp, betrekken de leerplichtambtenaar.' De families vinden deze aanpak prettig, aldus Tijmen. 'Hè hè, zeggen mensen vaak tegen hun coach, bij jou kan ik tenminste voor alles terecht. Ze zijn gewend dat ze met allerlei verschillende instanties en hulpverleners te maken hebben. Daar haken ze geregeld op af. Dat is zo mooi en vernieuwend aan deze aanpak. De vele organisa-

>

ties, processen en regels waar de zorg van bol staat, zijn hier losgeweekt en de coach is het vaste gezicht en aanspreekpunt voor de families. De brede doelstelling is: het gezin op de rit krijgen. We stappen het gezin in en gaan regie voeren. Alle shit die er ligt, ruimen we op. We hebben vrijheid in hoe we dit organiseren en kunnen direct schakelen met de instanties die voor de families nodig zijn.'

Interventie

De coaches doen hun intrede in een familie vaak op een kwetsbaar moment. Bijvoorbeeld als vader, die vanuit de georganiseerde misdaad altijd ruim in de financiën voorzag, is opgepakt. Doordat hij vast komt te zitten, zijn er geen inkomsten, dreigt er beslaglegging op het huis. Het komt ook geregeld voor dat een burenruzie dusdanig uit de hand loopt, dat de escalatie wordt aangegrepen als interventie. Iris: 'Het zijn de momenten waarop een gezin echt in de problemen komt, dat wij zeggen: we maken ons ernstig zorgen over jullie, we willen jullie helpen. Wil je uit het criminele circuit, dan is dit het moment. Daarin werken we nauw samen met andere instanties, zoals de politie.' Ook het interventiemoment is maatwerk, aldus Tijmen. 'Het kan ook zijn dat iemand vastloopt in een verslaving, of dat een scheiding voor

een crisis zorgt. We kijken per familie heel nauwkeurig wanneer we kans maken.'

Iris legt uit dat deelname geschiedt op vrijwillige basis. 'Maar dan committeren ze zich ook wel echt aan ons. Als ze weer kiezen voor de criminele wereld, laten we ze los. Daar zijn we heel duidelijk in.' Vaak zijn de kinderen een reden om mee te doen. 'Iedereen wil uiteindelijk het beste voor zijn kinderen, ook deze mensen.'

Lichtpuntjes

Mooie voorbeelden zijn er zeker te vertellen. Zoals een vader, die vanuit de gevangenis liet weten ook coaching te willen. Zijn vrouw had in de tijd dat hij vastzat een opleiding gevolgd, was uitgestroomd uit haar uitkering en was een eigen bedrijf begonnen. Het inspireerde. Of een zoon die startte met een officiële baan, maar het de eerste dag benauwd kreeg en het niet zag zitten. 'In plaats van er de brui aan te geven, belde hij zijn coach, die hem door het moeilijke moment sleepte, waardoor hij het toch volhield. Dat zijn lichtpuntjes. De coaches geven dat ook aan: wij verwachten niet dat we zomaar modelburgers maken van deze mensen. Elk succesje is mooi.'

Het is aannemelijk dat de familieaanpak zorgt voor een kostenbesparing, maar harde cijfers zijn op dit moment moeilijk te noemen. De Universiteit Tilburg onderzoekt het effect van de Familieaanpak. De eind-evaluatie wordt voor de zomer van 2022 verwacht.

Iris: 'Door ingrijpen en een coach aan het gezin toe te voegen, voorkomen of verminderen we de inzet van Veilig Thuis, jeugdbescherming, politie en detentie. Dit levert niet direct een financieel voordeel op voor de gemeente, maar wel een vermindering van maatschappelijke kosten. Daar, en in de gezonde ontwikkeling van het gezin, zit de winst.' <

MEER WETEN?

De familieaanpak in Tilburg is wetenschappelijk onderbouwd door onderzoek van onder anderen Rik Ceulen, criminoloog bij de gemeente Tilburg, en Toine Spapens, hoogleraar Criminologie aan de Universiteit Tilburg. De bevindingen uit hun onderzoek zijn samengevat in het boek *Interveniëren in criminele families* (2020). Hierin is te lezen wat Nederlandse gemeenten kunnen doen om criminele families aan te pakken en de intergenerationele overdracht van criminaliteit te doorbreken. De schrijvers hopen met de inzichten van de werkvloer en uit de wetenschap professionals te inspireren, die vat proberen te krijgen op deze complexe en hardnekkige problematiek. Het boek is te downloaden via www.politieenwetenschap.nl.

'We kijken per familie heel nauwkeurig wanneer we kans maken'